

BABİL FESTİVALİ'NDE, SEYHUN AYAŞ'LA...

Haziran ortasında Romanya'daki Tony Bulandra Tiyatrosu'nun düzenlediği 2. Babil Festivali'ne davetliydim. Seçicilerinden de olduğum festivalde bulunmamın iki anlamı vardı benim için; sezon başında 'Romeo ve Juliet' yönettiğim sahnede bu sene müthiş topluluklar izleyecektim ve yaklaşık son bir ayını bu oyun için Romanya'da benimle geçiren yakın arkadaşım, ışık tasarımcısı Seyhun Ayaş'ı, orada hemen edindiği Rumen dostlarıyla birlikte, doyuya anacaktım.

Festival MC Ranin'in yönettiği, Hugo Wolff'un koreografisini yaptığı yürüyüşle başladı. Ateş gösterileri yapanlar, akrobatlar, jonglörler ve oyuncular ilgiyi üzerlerine çekmekte gecikmediler. Targovişte kent meydanında gruba katılmaya başlayan ve kortej ilerledikçe gittikçe çoğalan insanlar, tiyatro binasının önünde havai fişek gösterisiyle karşılandı.

İlk gün sürprizi Oskaras Korsunovas Tiyatrosu'nun bir ensest ilişkiyi tüm açıklığıyla anlatan 'Fireface'i. Sahneye koymaya dünyanın her yerinde cesaret ister. Dünyanın en büyük yönetmenlerinden Korsunovas, yalın üslubuyla bir şölen sunuyor bize. Oyuncular müthiş. Sahnede gereksiz hiçbir şey yok. Oyuncuları ön plana iten yönetmen, her büyük yönetmen gibi izleyicinin gözüne sokulacak reji şovlarından kaçınmış. Büyük parkta Bescancon Sirkî Fransız Yain Napier'in tasarladığı ateş oyunlarını etkinliğin sonuna dek her gece sunacak. Tiyatronun önünde kurulan podyumda ise Afrikalı Bor Ezanga Kombo'nun konseri var.

İkinci gün program yine dopdolu. Benim yönettiğim Romeo Juliet'in de fotoğraflarını çeken Maria Stefanescu'nun sergi açılışı, Sorbonne'da öğretim üyeliği de yapan Rumen yazar ve kuramcı George Banu'nun 'Oyuncuların Soyunma Odası, Batıl İnançlar' başlıklı semineri, büyük sahnede Fransız Les Grogno grubunun 'Vieillesse, Vieillesse' adlı oyunu ve Kültürevi Sahnesi'nde Tomcsa Sandor Tiyatrosu'ndan Sorin Militaru'nun yönettiği 'Electra'. Aynı zamanda Köstence Ulusal Tiyatrosu'nun genel sanat yönetmeni de olan yönetmen arkadaşım Sorin Militaru'nun çağdaş yorumu gerçekten çarpıcı. Gece dışarıda Timpuri Noi'nin rock konseri var.

Üçüncü gün Tudor Chirila'nın fotoğraf sergisi açılışı yapılırken, Bükreş Ulusal Çocuk Tiyatrosu da dışarıda Marian Ralea önderliğinde sokak gösterisi sunuyor. Bu gösteri de festival sonuna dek her gün sunulacak. Öğleden sonra Kültürevi'nin lobisinde tasarım bölümü öğrencilerinin dekor maketleri sergisine gidiyoruz. Ertesi günkü seminerine hayran kalacağım Jean Guy Lecat ile de burada tanıştıyorum Ranin beni. Akşam önce Tony Bulandra Tiyatrosu'nun Mihai Maniutiu'nun yönettiği 'Oyuncunun Kabusu' adlı oyununu, sonra da yine Tony Bulandra Tiyatrosu'nun, Hausvater'in yönettiği 'Trakyalı Kadınlar'ı izliyorum. Mainiutu'yu hep çok beğeniyorum, yine son derece duyarlı, tertemiz ve iyi bir iş yapmış. Hausvater'la da birlikte prova yapmıştık. Ben neredeyse prömiyer yapacakken, o da provalarının başlangıcındaydı. Bazı oyuncuları paylaşıyorduk. Avrupa'nın önemli tiyatrolarında, A.B.D., Kanada ve İsrail'de de oyunlar yönetmiş ünlü Rumen yönetmen Hausvater'in oyunu yine kendine özgü. Rahatsız etsin diye yapılmış müzik, karanlık, ateş, çıplak oyuncular, gümbürtü, patırtı... Ben bir şey anlamıyorum; anlarmış gibi görünenler de 'İlginç' diyor, sonra susuyor. Yoğun program içinde Toma Caragiu Tiyatrosu'nun 'And Bjork, of course' adlı oyununu ve Polonya'dan Teatr Akademya Ruchu'nun Chindia Gölü'ndeki 'Clearly in Silence' adlı gösterisini izleyebilmeme olanak yok. İzleyenler ikisini de çok övüyor. Ama Rumen Art of Quartet grubunun klasik – jazz konserini kaçırmıyorum. Festival kulübünde Tony Bulandra Tiyatrosu'na staj için gelmiş, bu arada festivali de

yakalamış Türk tiyatro öğrencileri Melih ve Cansın'la bira içiyoruz. Keşke diyorum, daha birçok arkadaşınız aynı şansı bulabilse...

Ertesi gün öğleden sonra uluslararası sahne tasarımı sempozyumuna katılıyorum; bana göre yeni bir şey yok. Oradan Peter Brook'la birlikte 'Boş Alan' ya da 'Açık Alan' teorisini yaratan dünyanın en büyük sahne tasarımcılarından ve Peter Brook'un hemen hemen tüm oyunlarının dekor tasarımını yapan Fransız Jean Guy Lecat'nın seminerine gidiyorum. Her söylediği beynime kazınıyor. Öyle farklı ki! İyi ki kaçırmamışım. Lecat'nın yalnızca sahneyi değil salonu, binayı da gözeten anlayışı ve estetiği beni çok etkiliyor. Festival sonuna dek de sürekli birlikte oluyoruz; gösterileri, konserleri fırsat buldukça birlikte izliyoruz, tiyatro konuşuyoruz. O gün stüdyo sahnede Targumureş'ten Ariel Tiyatrosu'nun 'Hoşça kal 20. Yüzyıl' adlı oyunu var, izleyemiyorum. Büyük sahnedeki Polonyalı Akademya Teatr Ruchu'nun 'Chineese Lesson'' Kültürevi Sahnesi'nde sergilenecek olan Güney Kore'den Changpa Tiyatrosu'nun 'Doodri Doodri'si ile çakışıyor. Ben ikincisini tercih ediyorum. Bunda yönetmen Chai'm eski tanışım olmasının payı var elbette. İki kez izlediğim 'Hamlet'i farklıydı. Şimdiki oyunu da öyle. Chai geleneksel tiyatro ile çağdaş tiyatroyu harmanlamakta usta. Oyuncuların disiplini, bedenlerini kullanışı izlenmeye değer. Gece dışarıda Trooper'ın konseri ve festival kulübü... Aman hiçbirinden eksik kalmayayım!

Ertesi gün Stüdyo Sahne'de Ioana Craciunescu'nun tek kişilik gösterisinde izdiham var.

Büyük Sahne'de de Mihai Eminescu Tiyatrosu'nun 'Ivan Turbinca'sını yanlışlıkla üçüncü kez izliyorum, içim çıkıyor. Her festivalde bu sefer izleyeceğim 'Ivan Turbinca' başka bir gruptan olmalı diyorum, yine onlar çıkıyor karşıma. Gece Gloria ve Mbela Nzuzi'nin tiyatronun önündeki konserine biraz takılıp her gece tiyatronun arka bahçesinde birçok ulustan sanatçının birlikte olduğu, tanıştığı, kaynaştığı festival kulübüne gidiyorum.

Son gün büyük sahnede Ermenistan'dan Ulusal Akademik Tiyatro, sevgili arkadaşım Suren Shahverdyan'ın yönettiği 'Psychosis 4:48'i sunuyor. Oyunu iki sene önce izlemiş, Suren'in yorumuna hayran kalmıştım. Oyunu burada izleyemeyeceğim ne yazık ki; birkaç saat sonra uçağım kalkıyor. Kültürevi Sahnesi'nde sergilenecek olan Almanya'nın çok ünlü topluluğu Volksbühne'nin 'Dictator's Wifes' adlı oyununu da. En çok buna üzülüyorum.

Festival geçtiğimiz yıldan beri büyümüş, çok büyümüş. Alman Volksbühne'nin ve Litvanyalı Oskaras Korsuonovas Tiyatrosu'nun yurtdışında herhangi bir gösterisinin yapımcıya ne kadara mal olduğunu bilen bilir. Yalnızca para değil, altyapıyı da sağlamak gerek! Ancak yer aldıkları festivallere de büyük prestij katıyorlar. İşte bu büyük işi yapan, yani bu büyük tiyatrolara festival programında yer verebilen kişi, MC Ranin. Etkinliğin mimarı MC Ranin usta bir yönetmen ve kostüm tasarımcısı olduğu kadar, büyük düşünen, düşündüğünü beceriyle gerçekleştirebilen ve hep ileriye bakan bir tiyatro yöneticisi. Bir görüşmemizde bu festivali birkaç seneye kadar öncelikle Balkan tiyatrolarının en önemli buluşma noktası, daha sonra da Avrupa tiyatrosunun bulunduğu bir çekim merkezi yapacağını söylüyor. Yapar, inanıyorum.

Eğitim gördüğü Sorbonne'da Osmanlı tarihini araştırarak kadar tarihimize ilgisi büyük. Dolayısıyla Türk tiyatrosuna da... İstanbul Kültür 2010'da da mutlaka görev almak istiyor. Özellikle büyük açık hava gösterilerinde oldukça deneyimli bir yönetmen. St. Petersburg, Sibiu, Craiova, Seul, Kudüs gibi kentlerin önemli günleri için tasarladığı ve yönettiği tematik gösteriler, ona bu alanda haklı bir ün sağlamış. Israrla davet ettiği İstanbul Tiyatro Festivali yöneticisi Dikmen Gürün'ün yoğun programından dolayı festivale katılamamasına çok

üzüldüğünü defalarca söylüyor. İstanbul'daki festivalle kuracağı bağı iki etkinliği de güçlendireceğine inanıyor. Tuncer Cücenoglu ve Üstün Akmen'e de selam söylüyor; işte iletiyorum.

Bir dahaki projemizi konuşuyoruz. Yine aynı ekip olsun diyor. Murat Gülmez dekor tasarımcısı, MC Ranin kostümleri, Can Atilla müzikleri yapacak, Hugo Wolff de koreografiyi. Peki ışık? Seyhun yok artık! Oyunu Seyhun Ayaş'a adamak konusunda hemfikiriz.

Seyhun'u yitirdiğimizde tiyatrodaki onun için hazırladığı köşe, uzun süre yerinde kalmıştı. Seyhun'un bir sanatçının çektiği çok sıcak fotoğrafının altında özgeçmiş, nereden buldularsa ayetelküresi ve bir Hıristiyan duası aynı çerçevede. Bir yanda Ranin ve sanatçıların onun için içlerinden geldiği gibi yazdığı dokunaklı yazılar... İki yanda, şamdanlarda sürekli yanan mumlar...

En kısa zamanda yeniden buluşmak üzere ayrılırken, Seyhun'u konuşmaktan kendimizi alamıyoruz; o ana saklamışız demek ki...

Kemal BAŞAR